

УДК 616-053.3/5-089:378.14

Н. М. Коротич

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЯК ФАКТОР ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТА В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ

Важливим завданням вищої медичної освіти є підготовка освічених і висококваліфікованих лікарів, які здатні до самостійної діяльності, мають достатньо високий рівень теоретичних знань, професійних практичних умінь і навичок. Цієї мети можна досягти за умови приділення належної уваги самостійній роботі студентів як важливого фактору навчання і виховання майбутніх лікарів, а також як засобу оволодіння професійною майстерністю. У даній статті висвітлені можливі види та форми самостійної роботи студентів у медичному вузі, її значення у підвищенні якості підготовки спеціалістів для лікувальної діяльності та значної ролі викладача в мотивації студентів до самоосвіти.

Ключові слова: самостійна робота студентів, пізнавальна активність, мотивація, якість навчання, медичний вуз.

Сучасний напрямок розвитку вищої медичної освіти орієнтований на підготовку високоякісних фахівців для охорони здоров'я, які забезпечать гарантований рівень медичної допомоги населенню. Якість випускника як майбутнього фахівця є одним з найважливіших критеріїв оцінки діяльності вищого навчального закладу.

Концепція розвитку вищої медичної освіти орієнтована на підготовку фахівців, здатних розробляти і реалізовувати комплекс лікувально-профілактичних і реабілітаційних заходів в рамках своєї спеціальності, оцінювати характеристики психічного і фізичного здоров'я людини, аналізувати і виявляти результативність власної професійної діяльності, прогнозувати шляхи та напрямки її вдосконалення і підвищення ефективності [1].

У процесі її реалізації повинні бути вирішені три глобальні завдання: підготовка професійно мобільного, вмотивованого фахівця; забезпечення випускників необхідним обсягом теоретичних знань, практичних умінь і навичок для початкового етапу входження в професійну діяльність; формування навичок роботи з джерелом інформації і вміння організувати самостійну професійно-пізнавальну діяльність.

Одним із шляхів успішного вирішення поставлених завдань є переорієнтація освітнього процесу з завдань трансляції знань і досвіду на завдання навчання студентів навичкам їх самостійного придбання і перетворення. Тому в сучасному освітньому процесі головним повинен бути принцип: «навчити вчитися, прищепити вміння самостійно поповнювати свої знання, орієнтуватися в потоці інформації, яка стрімко змінюється» [5].

У цьому аспекті велика увага приділяється вдосконаленню форм і методів самостійної роботи студентів.

Метою роботи було вивчення застосування різних видів та форм самостійної роботи студентів і методів контролю знань та вмінь під час навчання у медичному вузі.

Матеріал та методи дослідження. Об'єктом дослідження були студенти медичної академії. Основні методи: теоретичний аналіз і узагальнення науково-методичної літератури вітчизняних та іноземних авторів. Опитування та анкетування студентів, педагогічне тестування, підбір засобів і методів, які сприятимуть удосконаленню самостійної роботи студентів.

Згідно закону України «Про вищу освіту» (ст.16, п.2.5), самостійна робота студентів (СРС) – це різноманітні види індивідуальної та колективної діяльності студентів, що виконуються під керівництвом, але без безпосередньої участі викладача в спеціально відведений для цього аудиторний чи позааудиторний час. Мета СРС направлена на формування пізнавальної активності, засвоєння основних вмінь та навичок роботи з навчальними матеріалами, розширення і поглиблення вже наявних знань та підвищення рівня організованості студентів. Навчальний час, відведений на СРС, регламентується робочим навчальним планом та становить не менше 1/3 і не більше 2/3 загального обсягу навчального часу [5].

У сучасному уявленні самостійна робота - це активні форми і методи навчання, єдність навчально-виховної, науково-дослідної та науково-практичної діяльності, тісна співпраця студента з викладачем. Провідну роль у розвитку та вдосконаленні самостійної роботи студентів, їх мотивації до самонавчання грає педагог як суб'єкт освітньої діяльності Його професійні знання,

навички, вміння та педагогічний досвід дозволяють ефективно організувати самоосвітню діяльність студентів, розвинути психологічний і професійний рівень їх творчого потенціалу [3].

Розвиток викладачами високого рівня самоосвіти студентів вирішується через різні види навчальних занять і форм навчання. Найбільш важливими з них є: практичні та семінарські заняття, рішення ситуаційних завдань, тестових завдань, підготовка рефератів, доповідей, робота з літературними джерелами, заняття біля ліжка хворого, курація хворих, відвідування елективних курсів, що сприяють розвитку клінічного мислення для самостійного рішення лікарських завдань. На практичних та семінарських заняттях широко застосовуються методи проблемного навчання у вигляді ділових ігор, імітаційних та рольових ігор, рольового тренінгу, ігрового проектування.

Неабияке значення в сучасному світі має Інтернет. Новою та досить ефективною формою самоосвіти із застосуванням та використанням комп'ютера та Інтернету стала інтернет-самоосвіта. Її можливості надзвичайно різноманітні: від миттєвого доступу до величезного обсягу інформації до можливості проходження онлайн-курсів, які дозволяють дивитися відеолекції відомих спеціалістів у різних галузях медицини та стоматології, перевіряти свої знання за допомогою тестування, спілкування з іншими студентами, викладачами, обмінюватися досвідом, думками, брати участь у форумах, конференціях [8].

Розвитку самоосвітньої діяльності студентів сприяє їх участь у науково-дослідній роботі. Працюючи в студентських наукових гуртках, студенти вчать самостійно підбирати і працювати з науковою літературою, планувати і проводити експеримент, аналізувати його результати. Науково-дослідна робота студентів (НДРС) є однією з форм проблемного навчання у вузі. Вона передбачає розвиток здатності формувати нові знання, отримувати фактичний матеріал, робити наукові узагальнення, розширювати і поглиблювати знання, удосконалювати мислення, в тому числі і клінічне, в процесі вирішення теоретичних проблем і практичних завдань. Удосконалення НДРС – обов'язковий компонент діяльності фахівців вищої школи. Однак нині це становить проблему педагогіки та психології вищої школи. Досвід роботи показує, що зараз значна частина студентів не бере активної участі у наукових гуртках і студентських наукових конференціях. Як наслідок, за період навчання у виші у них не сформовані навички дослідницької діяльності [6]. Причиною цього, на мій погляд, є нестача ресурсів на підтримку і розвиток матеріально-технічного оснащення кафедр (лабораторій, клінічних залів) і недостатня мотивація сучасних студентів. Розвиток та підтримка в молодих людей мотивації до творчої діяльності, ініціативності, самостійності та відповідальності потребує індивідуального підходу в навчанні до кожного студента.

Важливою умовою активізації самостійної роботи є навчально-дослідницька діяльність студентів, безпосередньо пов'язана з засвоєнням знань. Залучаючи студентів до дослідницької діяльності, педагоги створюють сприятливі умови для самоосвіти та професійної освіти студентів.

Окремою формою, що заслуговує на увагу, є проведення «круглого столу», клінічного розбору або «консиліуму», де студенти на рівні з викладачем висловлюють свою думку або доповідають заздалегідь підготовлену доповідь. Для цього необхідно навчити студента самостійно готуватися в позанавчальний час. Насамперед це самостійна робота з літературою за фахом. На старших курсах вишу студент уже повинен майстерно володіти навичками конспектування, реферування та анотування. Дві останні необхідні в підготовці студентом доповідей на клінічних конференціях, наукових товариствах, що в свою чергу, сприяє формуванню правильної професійної мови і тісно пов'язане з розвитком навичок дослідницької роботи та становленням клінічного мислення.

Успішність самоосвітньої діяльності студента безпосередньо пов'язана з мотивацією навчання. Мотиваційна спрямованість у навчанні студента є особливо значущою в структурі професійної компетенції випускника. Вона визначається як готовність людини до навчання, освоєння професійної діяльності та професійного росту [4].

На жаль, як показали результати анкетування педагогів, рівень самоосвітньої діяльності студентів в значній мірі обумовлений їх недостатньою мотивацією до навчання (46,1%) і особистісною активністю в отриманні професійних знань (35,5%) [2]. Наведені дані свідчать про необхідність формування у студента умінь активізувати свій позитивний і інтенціональний досвід (переваги, переконання, умонастрої) отримання знань, бачити життєвий сенс у виконуваній навчальній роботі, підтримувати високий рівень мотивації на всіх етапах його самоосвітньої діяльності. На формування позитивної мотивації студентів до здійснення самостійної роботи впливає велика кількість факторів. Серед основних можна назвати такі: струнка система організації процесу самостійної роботи; чітко окреслене коло завдань та запропоновані можливі

шляхи й способи їх розв'язання; плідна співпраця між викладачем і студентами та між самими студентами; контроль викладача і самоконтроль; здатність студента до самооцінки. Чільне місце серед основних позитивних мотивів у пізнавальній самостійності студентів посідає інтерес студентів до майбутньої професії, прагнення відповідати високому рівню вимог, які суспільство висуває перед сучасними фахівцями. Тому основним мотивуючим чинником організації самостійної роботи має бути спрямованість на використання професійно орієнтованого матеріалу [7]. Найсильніший мотивуючий фактор - підготовка до подальшої ефективної професійної діяльності. Одним з методів активізації навчальної діяльності може служити створення проблемної ситуації. Проблемні ситуації ставлять студента перед необхідністю вибору в процесі прийняття рішення, що формує не тільки його волю, а й його мислення.

З найдавніших часів найважливішим методом придбання знань, як теоретичних, так і практичних, вважається організація «ділової гри». Р.Г. Грем, К.Ф. Грей писали, що «... ділові ігри дають таку практику, яку ніщо інше дати не може».

«Ділова гра» - імітація професійної діяльності в обстановці максимально наближеної до умов реального життя. Ділова гра у вищому навчальному закладі - імпровізація студентами різних ролей в ситуаціях, з якими фахівець може зіткнутися в майбутній професійній діяльності. Цей вид навчання найбільш важливий для студентів медичних вузів, для яких проблема нестачі відповідних хворих в потрібний час і в необхідній кількості існувала завжди. Ділова гра супроводжується мобілізацією творчих можливостей студентів і створює емоційну мотивацію до активного пошуку інформації, її використання в рішенні конкретної задачі.

Серед активних форм навчання на клінічних кафедрах, що стимулюють розвиток самостійної діяльності студентів, і як наслідок цього їх пізнавальної активності, віддається перевага підготовці та захисті навчальних історій хвороби, застосуванню методів моделювання клінічних ситуацій, атестації практичної підготовки студентів. Це сприяє формуванню та розвитку клінічного мислення і вдосконаленню професійних навичок студентів. Важливим моментом у формуванні клінічного досвіду студента є прямий доступ до пацієнта, його курація, можливість поетапного обстеження хворого, встановлення клінічного діагнозу, вибору етіопатогенетичних фармакологічних препаратів, оцінювання результативності проведеного лікування та прогнозування наслідків. Це створює психологічну атмосферу довіри, розвитку творчих здібностей і клінічного мислення студента. Використання такого виду навчання створює найбільшу мотивацію до активізації самостійної роботи студентів. Велика частина з них виявляє бажання працювати за даною методикою, як найбільш ефективною моделлю самонавчання, що дозволяє підготувати самостійного, думаючого лікаря.

Висновок

Самостійна робота є складовою невід'ємною частиною сучасного педагогічного процесу. Організація самостійної роботи не є особистою справою студента, а виступає управлінською функцією вузу, завданням професорсько-викладацького колективу, яка набуває особливого значення у зв'язку з розвитком Болонського процесу. Участь в ній формує пізнавальну діяльність студентів, сприяє розвитку їх самостійності і організованості, творчого підходу до вирішення проблем навчального і професійного рівнів, а також підвищенню якості підготовки лікарів для подальшої практичної діяльності.

Список літератури

1. Banchuk M. V. Suchasni pitannya rozvitku vischoyi medichnoyi osviti ta kadrovogo zabezpechennya galuzi ohoroni zdorovya / M. V. Banchuk, O.P. Volosovets, I. I. Feschenko // - Medichna osvita. – 2008. – No.2. – S. 5-11.
2. Konovalova S. V. Rol pedagoga v organizatsii samostoyatelnoy raboty studentov meditsinskogo vuza / S. V. Konovalova //Sibirskiy pedagogicheskiy zhurnal. – 2012. – No.4. – 140-144.
3. Konoplya A. I. Samostoyatel'naya rabota studentov: traditsii i innovatsii. Uchebnoe posobie / A. I. Konoplya, N. B. Dryomova, E.V. Reprintseva [i dr.] // - Kursk: GBOU VPO KGMU, - 2014. – 91 s.
4. Larina E. A. Dinamicheskaya model strukturyi motivatsionnoy sferyi lichnosti studentov/ E. A. Larina // Innovatsii v obrazovanii. – 2009. – No. 9. – S. 25–34.
5. Pro vischu osvitu: Zakon Ukraini vid 01.07.2014 r. No.1556-VII // Ofitsiyiniy visnik Ukraini. – 2014. – S.7-89.
6. Petrushanko T. O. Osoblivosti organizatsiyi naukovu-doslidnoyi roboti studentiv na kafedri terapevtichnoyi stomatologiyi / T. O. Petrushanko, I. Yu. Litovchenko, I. Yu. Popovich [ta in.] // – Poltava, - 2016. – S.165-167.
7. Sologor I. M. Faktori vplivu na efekktivnist samostiyanoi roboti studentiv / I. M. Sologor, O. M. Belyaeva // Evropeyskiy vibir – nevidyemna skladova rozvitku vischoyi medichnoyi osviti Ukraini: materialy navch.-metod. konf. – Poltava, -2013.- S.203-205.
8. Sidorova A. I. Samoosvita studenta yak faktor pidgotovki spetsialista v suchasni umovah / A. I. Sidorova, S. A. Pavlenko, O. V. Pavlenkova [ta in.] // – Poltava, - 2016. – S.190-191.

Реферати

САМОСТОЯТЕЛЬНАЯ РАБОТА СТУДЕНТОВ КАК
ФАКТОР ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ В
УСЛОВИЯХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЙ СИСТЕМЫ
ОБУЧЕНИЯ

Коротич Н. Н.

Важной задачей высшего медицинского образования является подготовка образованных и высококвалифицированных врачей, способных к самостоятельной деятельности, имеющих достаточно высокий уровень теоретических знаний, профессиональных практических умений и навыков. Этой цели можно достичь при условии оказания должного внимания самостоятельной работе студентов как важному фактору обучения и воспитания будущих врачей, а также как средства овладения профессиональным мастерством. В данной статье рассмотрены возможные виды и формы самостоятельной работы студентов в медицинском вузе, ее значение в повышении качества подготовки специалистов для лечебной деятельности и важной роли преподавателя в мотивации студентов к самообучению.

Ключевые слова: самостоятельная работа студентов, познавательная активность, мотивация, качество обучения, медицинский вуз.

Стаття надійшла 20.12.2016 р.

STUDENT SELF-STUDY AS THE INSTRUMENT
FOR SPECIALIST TRAINING IN CONDITIONS
OF CREDIT-TRANSFER SYSTEM OF
EDUCATION

Korotich N. N.

Training of well-educated and highly qualified medical professionals, capable to perform their independent professional activity with high theoretical knowledge and expertise in their specialty is the important task of higher medical education. This goal can be achieved by the putting accents on student self-study as the significant instrument of training of future medical professionals, as well as the means of mastering the professional skills. The paper elicits the possible types and forms of student self-study in the medical HEI, its value in enhancing the quality of training for medical activities, as well as the significant role of an educator in students' motivation to self-study.

Key words: student self-study, cognitive activity, motivation, quality of training, medical HEI.

УДК 612.821: 004.45 + 616-053.5

В. М. Соколенко, В. Є. Зіненко, І. В. Лещенко, О. В. Ткаченко, К. Є. Юдіна
ВДІЗ України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

ВПЛИВ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА СТАН ПСИХІЧНОГО
ЗДОРОВ'Я УЧНІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Глобалізація інформаційного простору, широке оволодіння комп'ютерними технологіями молоддю, зростання рівня інформатизації закладів освіти вимагають нового підходу до проблем безпеки несформованої особистості в глобальному інформаційному середовищі. Інтенсивне впровадження комп'ютерних технологій в усі сфери життя призвело до появи нової проблеми – залежності від використання комп'ютера. В Україні технології лікування інтернет-залежності на стадії розробки.

Мета роботи - дослідження впливу інформаційних технологій на стан психічного здоров'я учнів 10-11 класів Полтавської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 19 імені В.А.Мироненка.

В результаті проведеного анкетування було виявлено, що 57% хлопців та 53% дівчат сплять спокійно та міцно, а 19% хлопців та 29% дівчат відмічають, що сон в них дуже неспокійний, вони можуть прокидатися по декілька разів, говорити, а деякі навіть ходять уві сні. На запитання з чим це пов'язано, більшість учнів відповідають, що це пов'язано з перенавантаженням у школі або інтенсивними тренуваннями, але деякі відмічають що це відбувається внаслідок проведення тривалого часу коло комп'ютерів (відеоігор та перегляду фільмів) або телевізора. У ході нашого анкетування ми виявили, що 10% хлопців та 18% дівчат бачать жахи. Часто причиною виникнення комп'ютерної залежності стають невпевненість у собі і відсутність можливості самовираження.

Підсумок. Психічне здоров'я тісно пов'язане з соціальним благополуччям особистості, що відображається в таких характеристиках: адекватне сприйняття соціальної дійсності, інтерес до оточуючого світу та соціальне благополуччя; спрямованість на суспільну справу, культура споживання, альтруїзм, відповідальність перед іншими тощо. Слід зазначити, що зміни в стані психічного здоров'я учнів старшого шкільного віку знаходять своє відображення не тільки у відповідних зрушеннях показників основних властивостей нервових процесів, але й у динаміці особистісних властивостей та інтелектуальній діяльності.

Ключові слова: комп'ютерні технології, молодь, психічне здоров'я.

Робота є фрагментом НДР «Розробка стратегії використання епігенетичних механізмів для профілактики та лікування хвороб, пов'язаних із системним запаленням», № держреєстрації 0114U000784.

У сучасному світі інформаційні технології взяли на себе значну частину функцій з формування свідомості людей, виховання їх смаків, поглядів, звичок, уподобань. Вплив загальної комп'ютеризації суспільства та засобів її реалізації на здоров'я людини, її психіку далеко не небезпечний [5]. Часте використання інформаційних технологій негативно впливає на зір людини, спричиняє розумове перевантаження та швидке стомлення нервової системи, порушення сну, провокує виникнення психічних захворювань.